

Spis treści

Wstęp	7

Część I

TEORETYCZNO-NORMATYWNY WYMIAR BEZPIECZEŃSTWA

Stanisław Sulowski – <i>O nowym paradygmacie bezpieczeństwa w erze globalizacji</i>	11
Michał Brzeziński – <i>Kategoria bezpieczeństwa</i>	22
Michał Brzeziński – <i>Rodzaje bezpieczeństwa państwa</i>	33
Jerzy Wolanin – <i>Bezpieczeństwo i ryzyko a polityka</i>	44
Ewa Maria Marciniak – <i>Psychologiczne aspekty poczucia bezpieczeństwa</i>	56
Karina Paulina Marczuk – <i>Bezpieczeństwo wewnętrzne w poszerzonej agendzie studiów nad bezpieczeństwem (szkoła kopenhaska i human security)</i>	66
Janusz Karp, Jarosław Szymanek – <i>Znaczenie ustawy w unormowaniach bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w kontekście stanu nadzwyczajnego i klęski żywiołowej</i>	79
Jarosław Szymanek – <i>Rozporządzenie z mocą ustawy jako gwarancja bezpieczeństwa państwa</i>	95
Jacek Zalesny – <i>Rola prawa miejscowego w utrzymaniu porządku publicznego</i>	115

Część II

PODMIOTOWY WYMIAR BEZPIECZEŃSTWA

Grzegorz Rydlewski – <i>Kształt systemu instytucjonalnego bezpieczeństwa wewnętrznego w Polsce</i>	133
Grzegorz Rydlewski – <i>Prezydent RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego</i>	142
Grzegorz Rydlewski – <i>Rada Ministrów i inne naczelne organy administracji rządowej w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego</i>	149
Jolanta Itrich-Drabarek – <i>Zadania administracji publicznej szczebla wojewódzkiego w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego</i>	168
Andżelika Mirska – <i>Powiatowa administracja bezpieczeństwa</i>	185
Andżelika Mirska – <i>Gminna administracja bezpieczeństwa</i>	198

Andżelika Mirska – <i>Policja jako podstawowy podmiot w systemie bezpieczeństwa i porządku publicznego</i>	208
Grzegorz Rydlewski – <i>Służby specjalne w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego</i>	228
Grzegorz Rydlewski – <i>Sily Zbrojne RP w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego</i>	249

Część III

PRZEDMIOTOWY WYMIAR BEZPIECZEŃSTWA

Stanisław Hoc, Jacek Zaleśny – <i>Ochrona informacji niejawnych w Rzeczypospolitej Polskiej</i>	261
Jolanta Itrich-Drabarek – <i>Dysfunkcje w sferze publicznej i ich wpływ na bezpieczeństwo państwa</i>	282
Krzysztof Kozłowski – <i>Terroryzm jako zagrożenie państwa</i>	298
Jerzy Bertrandt – <i>Bezpieczeństwo żywności</i>	311
Anna Monika Kruk – <i>Bezpieczeństwo transferu informacji w XXI wieku w świetle bezpieczeństwa państwa i organizacji</i>	335
Maciej Duszczyk – <i>Procesy migracyjne a bezpieczeństwo wewnętrzne</i> ...	353

Noty o autorach	364

Wstęp

Bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą każdego człowieka i państwa. Do pewnego czasu w badaniach naukowych poświęcano tej problematyce niewiele uwagi. Szczególnie stereotypowo ujmowano zagadnienie bezpieczeństwa wewnętrznego. Od lat dziewięćdziesiątych w wielu krajach problematyką bezpieczeństwa, w tym również bezpieczeństwa wewnętrznego, zajmują się różne, najczęściej interdyscyplinarne ośrodki badawcze, skupiające prawników, politologów, socjologów, psychologów i przedstawicieli innych dyscyplin naukowych. Jest to spowodowane tym, że współczesne państwo narodowe – główny architekt bezpieczeństwa, ulega poważnym przemianom pod wpływem procesu globalizacji, integracji europejskiej i konfliktów wojennych w wielu regionach świata. Z jednej strony globalizacja uruchamia nowe zagrożenia i ryzyko, z którymi państwo coraz trudniej sobie radzi. Z drugiej – proces integracji europejskiej uszczupla monopol suwerennej władzy w wielu ważnych dziedzinach. W takiej sytuacji bezpieczeństwo nabiera innego, szerszego znaczenia. Państwo nie jest w stanie dotychczasowymi, klasycznymi sposobami zagwarantować bezpieczeństwa, ponieważ zderza się ze standardami demokracji i wolności.

W Polsce zainteresowanie bezpieczeństwem, zwłaszcza w jego współczesnym, szerokim rozumieniu, jest zjawiskiem dość nowym. Wystarczy wspomnieć, że jeszcze nie tak dawno na bezpieczeństwo patrzono niemal wyłącznie przez działalność sił zbrojnych, policji lub służb specjalnych, a więc w sposób uproszczony i ograniczony, który obecnie jest zdecydowanie niewystarczający. Konsekwencją dotychczasowego postrzegania bezpieczeństwa był brak szczególnego zainteresowania środowiska naukowego tą tematyką. Bezpieczeństwo, a zwłaszcza bezpieczeństwo wewnętrzne, nie stanowiło przedmiotu samodzielnych badań naukowych. W ostatnich kilku latach sytuacja zmieniła się na lepsze. Na rynku wydawniczym pojawiło się kilka interesujących publikacji z tego zakresu. Niemniej jednak postulat integracji badań naukowych w tej dziedzinie jest nadal aktualny. Przemawia za nim fakt, że od roku na wielu uczelniach realizowany jest kierunek studiów bezpieczeństwo wewnętrzne.

Niniejsza książka jest opracowaniem zbiorowym poświęconym wybranym zagadnieniom bezpieczeństwa wewnętrznego. Autorzy mają nadzieję, że przynajmniej częściowo wypełniają istniejącą lukę na rynku wydawniczym.

Treść książki obejmuje trzy wymiary bezpieczeństwa – teoretyczno-normatywny, podmiotowy oraz przedmiotowy.

Teoretyczno-normatywny wymiar bezpieczeństwa obejmuje: zagadnienia definicyjne i metodologiczne, proponujące generalne uporządkowanie siatki pojęciowej; relacje między bezpieczeństwem i ryzykiem a polityką; aspekty psychologiczne; koncepcję *human security*, odrzucającą państwowcentryczne spojrzenie na bezpieczeństwo i postulującą skoncentrowanie się na bezpieczeństwie człowieka (jednostki); oraz normatywne podstawy bezpieczeństwa w postaci ustawy, rozporządzenia z mocą ustawy oraz prawa miejscowego z ich doktrynalnymi i praktycznymi uwarunkowaniami.

Następny, podmiotowy wymiar bezpieczeństwa koncentruje się na wybranych organach zapewniających bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Charakteryzuje system instytucjonalny bezpieczeństwa, wprowadzając porządkujący podział na organy o właściwości ogólnej i wyspecjalizowane, a następnie poddaje analizie naczelne organy państwa, administrację rządową, samorządową oraz organy wyspecjalizowane (Policja, służby specjalne, Siły Zbrojne RP).

Z kolei na wymiar przedmiotowy składają się zagadnienia ochrony informacji niejawnych, dysfunkcje sfery publicznej, terroryzm, bezpieczeństwo żywności, bezpieczeństwo transferu informacji oraz procesy migracyjne.

Autorami większości artykułów są pracownicy Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Stąd też teksty wchodzące w skład niniejszej publikacji są opracowaniami o charakterze politologicznym.

Od 2008 r. w Instytucie Nauk Politycznych realizowane są studia pierwszego i drugiego stopnia oraz studia podyplomowe na kierunku bezpieczeństwo wewnętrzne. Autorzy mają nadzieję, że publikacja ta będzie wykorzystywana w nauce wielu przedmiotów jako pomoc dydaktyczna na kierunku studiów bezpieczeństwo wewnętrzne oraz na kierunkach pokrewnych (bezpieczeństwo narodowe, administracja, politologia, prawo).

Stanisław Sulowski
Michał Brzeziński